

บทที่ 4 การเขียนเรื่อง

เมื่อวางโครงเรื่องเรียบร้อยแล้ว ก็เริ่มลงมือเขียนโดยนำโครงเรื่องที่วางไว้มาขยาย
ความ

ดังได้กล่าวแล้วว่า เรื่องหนึ่ง ๆ จะต้องประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือส่วนเปิดเรื่อง หรือ
คำนำ ส่วนเนื้อเรื่องและส่วนปิดเรื่อง หรือสรุป ดังนั้นในการเริ่มต้นเขียนจึงต้องเขียนส่วนที่เป็น
คำนำ หรือ เปิดเรื่อง เสียก่อน

การเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่อง คือ การจูงใจหรือสร้างความสนใจของผู้อ่านให้มุ่งติดตามเนื้อเรื่องเป็น
การปูพื้นความคิด ความรู้ หรือ ความรู้สึกบางประการที่สอดคล้องกับเรื่องที่เขียน เพื่อให้ผู้อ่าน
เกิดความใคร่รู้ใคร่ติดตามอ่านเนื้อเรื่องนั้น ๆ ต่อไป ได้แก่ข้อความหรือย่อหน้าส่วนแรกๆ ที่เรียก
ว่า คำนำ นั่นเอง

ข้อควรระวังในการเปิดเรื่อง คือ

1. ไม่นำสาระสำคัญของเรื่องมาอธิบายเป็นบทเปิดเรื่อง
2. ไม่ตั้งต้นห่างสาระหรือหัวข้อเรื่องเกินไป

กลวิธีการเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่องมีวิธีการต่าง ๆ กัน ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องเลือกกลวิธีใดกลวิธีหนึ่งนำมาใช้
ในการเปิดเรื่องของตน ผู้เขียนจึงควรยึดหลักในการเลือกกลวิธีการเปิดเรื่องดังนี้

1. เลือกกลวิธีให้เหมาะกับประเภทของข้อเขียน
2. เลือกกลวิธีให้เหมาะกับความถนัดของผู้เขียน

ในการเลือกกลวิธีใดกลวิธีหนึ่งให้เหมาะกับประเภทของข้อเขียนนี้ก็ คือ การเปิดเรื่อง
บางวิธีจะเหมาะกับข้อเขียนบางประเภทเท่านั้น เช่น การเปิดเรื่องแบบสร้างความคิดคำนึงร่วม
กับผู้อ่าน ก็เหมาะกับข้อเขียนสารคดี เช่น สารคดีท่องเที่ยว ข้อเขียนประเภทบันเทิงคดี แต่จะ
ไม่เหมาะที่จะนำไปใช้เป็นการเปิดเรื่องของบทความทางวิชาการหรือตำรา ดังนี้เป็นต้น ส่วนการ
เลือกกลวิธีการเปิดเรื่องให้เหมาะกับความถนัดของผู้เขียน ก็คือ ผู้เขียนบางคนถนัดที่จะใช้คำง่าย
ประโยคสั้นกระชับรัด ถ้าจะให้เขียนประโยคโวหารพรรณนาด้วยคำหุรหาก็ไม่ถนัด ดังนี้จึงต้อง
เลือกกลวิธีการเปิดเรื่องที่จะใช้ถ้อยคำ ภาษาให้สอดคล้องกับความถนัดของผู้เขียน

กลวิธีการเปิดเรื่องแบบต่าง ๆ

กลวิธีการเปิดเรื่องอาจแบ่งได้เป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. การเปิดเรื่องด้วยถ้อยคำสนทนา หรือคำพูดที่คัดมาจากผู้อื่น หรือผู้เขียนแต่งเป็นบทสนทนาขึ้น ถ้อยคำสนทนาหรือคำพูดนี้จะต้องน่าสนใจและสัมพันธ์กับเรื่องที่จะกล่าวถึงให้ใส่เครื่องหมายัญญูประภาคคร่อมข้อความนั้นด้วย ตัวอย่างเช่น เรื่องภัยบนรถเมล์ เปิดเรื่องโดยใช้วิธีนี้ว่า

“ช่วยด้วย ช่วยด้วย คนกระชากสร้อย.....” เสียงนั้นร้องดังขึ้นบนรถเมล์ที่แน่นขนัดสายหนึ่ง.....

ข้อเขียนประเภทสารคดีก็อาจจะใช้วิธีการเปิดเรื่องประเภทนี้ได้ เช่น บทความนำเกี่ยวกับชื่อ “หนึ่งชั่วโมงในปอยเปต” ของคุณชนิษฐา ชูพินิจ ก็เปิดเรื่องว่า

“นะ ฐไลปูนมาน ?” เสียงถามราคาสินค้าจากแผงลอยใกล้ ๆ เป็นภาษาเขมรฟังได้ชัดถ้อยชัดคำ

การเปิดเรื่องแบบนี้อาจใช้กับข้อเขียนทุกประเภทแต่เหมาะกับข้อเขียนสารคดีและบันเทิงคดีมากกว่าบทความทางวิชาการและตำรา

2. การเปิดเรื่องด้วยบทร้อยกรอง ภาษิต หรือสำนวน ที่เป็นของเก่า ผู้เขียนบางคนเห็นว่าวิธีนี้ช่วยให้เริ่มเรื่องได้อย่างรวดเร็วและง่ายกว่าการคิดเปิดเรื่องเองทั้งหมดเพราะได้หยิบเอาถ้อยคำของเก่ามาใช้แทนคำของตน ข้อความที่นำมาจะต้องสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องและให้ใส่เครื่องหมายัญญูประภาคคร่อมข้อความด้วย และสิ่งที่ผู้เขียนจะต้องระวังสำหรับการเปิดเรื่องแบบนี้คือ ต้องยกข้อความที่คัดมาให้ยาวพอเหมาะกับเรื่องอย่าให้ยาวมากเกินไป จะทำให้ผู้อ่านสนใจสิ่งที่ผู้เขียนยกมามากกว่าตัวเนื้อเรื่องที่คุณเขียนตั้งใจให้ผู้อ่านอ่าน ลองพิจารณาตัวอย่างเรื่องดอกไม้หอมของไทย ได้ยกคำประพันธ์ที่กล่าวถึงดอกไม้หอมของไทย นำมากล่าวเปิดเรื่อง ดังนี้

“พอเข้าป่าพาใจให้ชื่น	หอมรินดอกดวงพวงบุปผา
สายหยุดพุดจีบปีบจำปา	กรรณิการัมมหาหงส์ชงโค
ลำดวนดอกคดกตึกเต็ม	ยี่เข่งเข็มสารภียี่โถ
รสสุคนธ์ปนมะลิผลิดอกโต	ดอกส้มโอกลิ่นกล้านาดม.....”

หรือ เรื่อง เทียบบ้านโป่ง อาจเปิดเรื่องว่า

ท่านคงเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า “คนสวยไพศาราม คนงามบ้านโป่ง” มาบ้างจะจริงเท็จอย่างคำกล่าวหรือไม่ เห็นที่เราท่านควรจะได้ไปพิสูจน์กัน

กลวิธีการเปิดเรื่องประเภทนี้อาจใช้ได้กับเรื่องทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการมากนัก เช่น เรื่องสารคดีประเภทปลุกใจ บทความนำเที่ยว เป็นต้น

3. การเปิดเรื่องแบบสร้างความขัดแย้ง เป็นการเปิดเรื่องเพื่อสร้างความสนใจแก่ผู้อ่าน การเปิดเรื่องวิธีนี้จะต้องหยิบยกสิ่งที่ขัดแย้งกันในตัว เช่น

“ท่านคงไม่เชื่อว่า ข้าพเจ้าเคยร้องไห้สามวันสามคืนเสียใจที่ต้องมาเรียนรามคำแหง แต่ข้าพเจ้าภูมิใจเป็นนักเป็นหนาที่ได้มาเรียนรามคำแหง.....” การเปิดเรื่องแบบสร้างความขัดแย้งนี้บางครั้งผู้เขียนอาจหยิบยกเอาสิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้เป็นสิ่งที่ผู้อ่าน อ่านแล้วเกิดความฉงน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ขัดแย้งที่ไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น เช่น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้เขียนไว้ในศิลปะในการใช้ชีวิต ดังนี้

“ท่านจะเชื่อหรือไม่ก็ตาม ข้าพเจ้านี้เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนราชินีเพราะศึกษาที่นี่เมื่อยังเล็ก ๆ เมื่อโตขึ้นเป็นทนายยังได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษากฎหมายของกรรมการโรงเรียน.....”

วิธีการเปิดเรื่องแบบนี้นิยมใช้กับข้อเขียนที่แสดงความคิดเห็น เหตุผล การวิจารณ์

4. เปิดเรื่องด้วยการตั้งคำถาม การเปิดเรื่องด้วยการตั้งคำถามนี้เป็นการช่วยให้ผู้อ่านใคร่ค้นหาคำตอบจากเนื้อเรื่องเป็นการเร้าความสนใจที่ดีวิธีหนึ่ง ตัวอย่างเช่น เรื่องอุฐูปเปิดเรื่องด้วยกลวิธีสร้างคำถามว่า

“คุณเคยสงสัยไหมว่า ทำไมอุฐูจึงเป็นสัตว์ที่อดทนสามารถเดินทะเลทรายโดยไม่ต้องกินน้ำเป็นเวลาหลาย ๆ วัน.....”

รัชกาลที่ 6 ทรงใช้วิธีการเปิดเรื่องด้วยคำถามในเรื่อง เครื่องหมายแห่งความเจริญรุ่งเรืองคือสภาพแห่งสตรี ดังนี้

“ท่านทั้งหลายได้เคยคำนึงดูบ้างหรือไม่ว่าเครื่องหมายสำคัญอย่างหนึ่งแห่งความรุ่งเรือง คือ สภาพแห่งสตรี ?”

การเปิดเรื่องวิธีนี้เหมาะกับข้อเขียนที่แสดงความคิดเห็น สารคดีนำเที่ยว แต่อาจจะใช้กับข้อเขียนได้ทุกประเภท

5. การเปิดเรื่องแบบสร้างความคิดคำนึงร่วมกับผู้อ่าน การเปิดเรื่องแบบนี้เป็นการบรรยายให้ผู้อ่านเกิดความคิดคำนึง มีจินตนาการหรืออารมณ์ร่วมกับผู้เขียน การเปิดเรื่องแบบนี้

เหมาะกับการเขียนบทความ สารบันเทิง สารคดี เช่น บทความนำเที่ยว และบันเทิงคดี แต่ข้อเขียนทางวิชาการและตำราไม่นิยมวิธีการเปิดเรื่องประเภทนี้ เรื่องวัดที่ข้าพเจ้าชอบ ซึ่งเป็นบทพระนิพนธ์ ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินทรเทพรัตนสุทราว ทรงใช้วิธีการเปิดเรื่องแบบสร้างความคิดคำนึงร่วมกับผู้อ่าน ดังนี้

“ทันทีที่ก้าวเข้าไปในสถานที่แห่งนั้น ข้าพเจ้าก็มีจิตอันอึมเิบปลาบปลืมเมื่อได้เห็นหลังคามุงด้วยกระเบื้องของโบสถ์วิหาร เป็นประกายระยิบระยับเมื่อต้องแสงอาทิตย์ในเวลากลางวัน ทำให้ประจักษ์แก่ผู้ที่พบเห็นว่า นี่แหละคืออารามในพระบรมพุทธศาสนา”

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ เรื่องหัวหินถิ่นสุข ของวนิดา สถิตานนท์ เปิดเรื่องด้วยวิธีการสร้างความคิดคำนึงร่วมกับผู้อ่าน ดังนี้

“ชายทะเลแห่งนั้นสวยงามน่ารื่นรมย์ด้วยสีสันและบทเพลงของธรรมชาติ หาดทรายขาวนวลทอดเป็นแนวยาว น้ำทะเลเขียวใสประดุจพลอยเขียวส่อง ยิ่งเข้มข้นเมื่อลึกและไกลออกไปจากฝั่ง ท้องฟ้าเป็นสีฟ้าใสกว้าง ปุยเมฆขาวสะอาดที่แต่งแต้มบนท้องฟ้าบางครั้งก็ลอยลิวเหมือนเบาหวิว บางครั้งกลับหยุดนิ่งเหมือนถูกตรึง ทิวเขาสีน้ำเงินอมม่วงสูง ๆ ต่ำ ๆ สลับกับแนวสนสูงระหง ช่างเป็นธรรมชาติที่งดงามและรื่นรมย์ นี่แหละคือหัวหิน”

การเปิดเรื่องแบบสร้างความคิดคำนึงร่วมกับผู้อ่านนี้ ผู้เขียนต้องใช้ภาษาสละสลวย และใช้กลวิธีการสร้างภาพพจน์ด้วย

6. การเปิดเรื่องแบบนิยามศัพท์ คืออธิบายความหมายของคำสำคัญของเรื่องหรือชื่อเรื่อง อาจเป็นการกำหนดความหมายของศัพท์ หรืออาจเป็นการแปลความหมายของศัพท์ วิธีนี้ควรเลือกใช้เฉพาะเรื่องที่มีคำแปลก ๆ น่าสนใจ

ตัวอย่างเช่น เรื่องกุยบุรีของคณิดา เลขะกุล

“คำว่า กุย เป็นทั้งชื่อชนชาติพื้นเมืองดั้งเดิมในตระกูลมอญ เขมร กับเป็นชื่อเมืองเก่า สร้างตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

ถ้าชื่อเรื่องหรือคำศัพท์ที่ทราบโดยทั่ว ๆ ไปไม่ควรเปิดเรื่องด้วยกลวิธีนิยามศัพท์ เช่น

“แมว ตามความหมายในพจนานุกรม แปลว่าสัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่ง แมวมีความน่ารัก น่าเอ็นดูอยู่ในตัวมัน และแมวไทยก็เป็นแมวที่ทั่วโลกยอมรับว่าน่ารักน่าเอ็นดูยิ่งกว่าแมวชนิดอื่น ๆ”

การเปิดเรื่องแบบนี้เหมาะสำหรับเรื่องสารคดี บทความทางวิชาการและตำรา แต่เรื่องประเภทบันเทิงคดีเราไม่นิยมการเปิดเรื่องดังกล่าววิธีนี้

7. การเปิดเรื่องแบบตรงไปตรงมา เป็นวิธีที่ง่ายและเหมาะสมกับหัวเรื่องแทบทุกประเภท ผู้เขียนควรเลือกใช้ถ้อยคำสั้น กระชับรัดและเข้าสู่เรื่องได้รวดเร็ว เช่น เรื่องรีดเดอร์ส-ไดเจสต์ เปิดเรื่องว่า

“นิตยสารขนาดเล็กที่ยิ่งใหญ่และมีอิทธิพลที่สุดในโลก ซึ่งเป็นนิตยสารที่ยังไม่มีนิตยสารใดสามารถลบล้างสถิติในด้านจำนวนจำหน่าย และความยิ่งใหญ่ได้ คือ นิตยสารรีดเดอร์ส-ไดเจสต์”

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือเรื่องทองคำ ใช้วิธีการเปิดเรื่องตรงไปตรงมา ดังนี้

“หากมีใครเอ่ยคำว่า ทอง ขึ้นมาลอย ๆ ย่อมจะเข้าใจเป็นอื่นไปไม่ได้นอกจากจะหมายถึง “ทองคำ” ที่เข้าใจเช่นนั้นเพราะว่าทองคำเป็นทองชนิดเดียวที่คนรู้จักและคุ้นเคยมากที่สุด”

กลวิธีการเปิดเรื่องนี้อาจมีความผิดเพี้ยนไปจากกลวิธีดังกล่าวทั้ง 7 วิธี ซึ่งอาจใช้หลาย ๆ วิธีผสมกันก็ได้

เมื่อเราเขียนเปิดเรื่องเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็นำเอาโครงเรื่องที่เป็นหัวข้อต่าง ๆ มาขยายความ ในแต่ละหัวข้ออาจแบ่งเป็น 1 ย่อหน้าหรือหลายย่อหน้า ตามความเหมาะสม แต่โดยทั่วไปย่อหน้าหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยข้อความสำคัญเพียงประการเดียว ในการเขียนเนื้อเรื่องนี้มีหลักบางประการที่ควรคำนึงถึง คือ

การดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่องอาจแบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ

1. การดำเนินเรื่องแบบนิรนัย
2. การดำเนินเรื่องแบบอุปนัย

1. การดำเนินเรื่องแบบนิรนัย คือการที่ผู้เขียนกล่าวถึงหลักฐาน ข้อสรุป หลักเกณฑ์ทฤษฎีที่มี แล้วให้คำอธิบาย ตัวอย่างสนับสนุน หรือขยายส่วนที่เป็นข้อสรุป กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีนั้น ดังนี้

การดำเนินเรื่องแบบนิรนัย

- 1) ประโยคสาระสำคัญ ข้อสรุป หลักเกณฑ์ ทฤษฎี

2) คำอธิบายส่วนที่ 1

.....

3) ตัวอย่าง

.....

4) ตัวอย่าง

.....

ในส่วนที่เป็นคำอธิบายนั้นอาจอธิบายหลักเกณฑ์ ทฤษฎี ข้อสรุป อาจจะมีหลักฐานทางสถิติ กล่าวถึงภูมิหลังที่สัมพันธ์กับข้อ 1 แล้วให้ตัวอย่างจะยกตัวอย่างที่ตัวอย่างมากน้อยสุดแต่ความจำเป็น และการเน้นให้ละเอียดเพียงใด เป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องใช้ดุลยพินิจเอง

ลองพิจารณาตัวอย่าง ดังนี้

“มดมี 3 ประเภท คือ มดนางพญา มดงาน และมดตัวผู้

มดนางพญาเป็นมดตัวเมีย มีหน้าที่วางไข่อย่างเดียวจนตลอดชีวิต เป็นมดขนาดโตมีอายุมากที่สุด 15-20 ปี มดงานเป็นมดตัวเมียขนาดเล็กไม่วางไข่ เป็นมดที่ทำงานต่าง ๆ สร้างรังทำความสะอาด หาดอาหารเลี้ยงดูนางพญา เลี้ยงดูไข่และตัวอ่อน ตลอดจนถึงต่อสู้ศัตรู มดตัวผู้ผู้ไม่ทำงาน มีหน้าที่คอยผสมกับนางพญาเท่านั้น มดนางพญาและมดตัวผู้มีปีกใช้บินในเวลาผสมพันธุ์.....”¹

การดำเนินเรื่องอย่างนิรภัยนี้ ผู้เขียนต้องพิจารณาว่า หลักเกณฑ์ ข้อสรุปหรือทฤษฎีที่นำมากล่าวในตอนต้นนั้น คืออะไร กินความกว้างขวางแค่ไหน เพื่อเวลาขยายความและยกตัวอย่างจะได้กล่าวถึงอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

2. การดำเนินเรื่องแบบอุปนัย คือ การกล่าวถึงตัวอย่าง ข้อมูล รายละเอียด ข้อเท็จจริง ฯลฯ ต่าง ๆ มีคำอธิบาย แล้วจึงนำไปสู่บทสรุป หลักเกณฑ์หรือทฤษฎี ซึ่งเป็นสาระสำคัญในตอนท้ายหรือบางทีก็นำด้วยคำถาม แล้วให้รายละเอียด คำอธิบายตัวอย่างเพื่อตอบคำถามนั้น แล้วสรุปคำตอบที่ได้เป็นสาระสำคัญตรงข้ามกับการดำเนินเรื่องแบบนิรนัย ดังนี้

¹ สายใจ บุญภินนท์ “มด” โลกของสัตว์ ไทยวัฒนาพานิช หน้า 141.

การดำเนินเรื่องแบบอุปนัย

1) คำถาม.....

2) รายละเอียด.....

3) รายละเอียด.....

4) ตัวอย่าง.....

5) ตัวอย่าง.....

6) สถิติ.....

7) บทสรุป จากข้อ 2-6 บางครั้งอาจไม่มีคำถาม ก็จะเริ่มต้นด้วยรายละเอียดหรือตัวอย่างก่อน ขอให้พิจารณาตัวอย่างประกอบ ดังนี้

สังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก คนในสังคมเห็นแก่เงินและอำนาจ เต็มไปด้วยการแก่งแย่ง ชิงดี เอาจัดเอาเปรียบ รวบรวมอำนาจผูกขาดและการฉ้อราษฎร์บังหลวง แหล่งอบายมุขต่าง ๆ ก็ได้รับการพัฒนาขึ้นมาแทนที่อย่างมากมายโดยปราศจากการจำกัดและสะกัดกั้นเท่าที่ควร คนเราก็มักจะถูกอิทธิพลทางด้านวัตถุและการค้ามาแทรกแซงจนทำให้ศรัทธาของประชาชนต่อศาสนาลดหย่อนไป หรือไม่ก็หันไปศรัทธาเพียงเพื่อมุ่งประโยชน์ทางลาภยศแก่คนเป็นสำคัญ จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมแบบไทย ตลอดจนศิลปะของไทยก็กำลังถูกวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาแย่งที่ในจิตใจของคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เยาวชน โบราณสถานอันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษนอกจากจะถูกรื้อถอนและถูกทำลายไปโดยธรรมชาติ ยังถูกคนใจทรามเข้าขุดค้นทำลาย และเข้าลักขโมยตัดเศียรพระพุทธรูปและทรัพย์สินสมบัติของบรรพบุรุษอื่น ๆ อันเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากสภาพจิตใจของคน ซึ่งเสื่อมทรามลงควบคู่กับความเจริญทางด้านวัตถุที่ได้รับการพัฒนาขึ้นขึ้นอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ปัญหาจากสภาพจิตใจ ปัญหาด้านคุณธรรม เป็นปัญหาหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ และค่านิยมที่เน้นหนักไปในทางวัตถุดังกล่าวแล้ว

การดำเนินเรื่องแบบอุปนัยนี้ ผู้เขียนควรคำนึงถึงข้อสรุป หรือหลักการที่ได้สรุปจาก ตัวอย่าง ควรสรุปครอบคลุมตัวอย่างทั้งหมดและตัวอย่างหรือรายละเอียดควรมีมากพอ ดังนั้นผู้เขียนจึงควรพิจารณาสิ่งเหล่านี้ คือ

1. ข้อเขียนที่เป็นตัวอย่างรายละเอียดมีเพียงพอหรือไม่
 2. ข้อสรุปนั้นสรุปเฉพาะตัวอย่างหรือรายละเอียดที่ปรากฏในตอนแรก
 3. ข้อสรุปนั้นถูกต้องชัดเจน และสมเหตุสมผลเพียงไร
- การสรุปควรอาศัยหลักตรรกวิทยา (logic) ช่วยในการสรุปด้วย

การเน้นความสำคัญ

การเน้นความสำคัญอาจทำได้โดย

1. การวางคำในประโยค เช่น ประโยคว่า สมชายและวิภาได้เกรด จี วิชาการเขียน ถ้าเปลี่ยนรูปประโยคเป็น คนที่ได้เกรด จี วิชาการเขียนคือสมชายและวิภา จะเห็นว่า 2 ประโยคนี้นิวาต่างที่กัน การเน้นความสำคัญก็ต่างกันไปด้วย

2. การเน้นความสำคัญโดยการวางย่อหน้า ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ย่อหน้าหนึ่งมีความสำคัญเพียงหนึ่งใจความ ดังนั้นถ้าส่วนใดเป็นใจความสำคัญก็ใส่ไว้ในย่อหน้าแต่ละย่อหน้าไปโดยลำดับ ดังได้กล่าวแล้วในเรื่องย่อหน้า

3. การเน้นความสำคัญโดยการวางรูปเรื่อง ในข้อนี้จะไปสัมพันธ์กับการลำดับหัวข้อตามความสำคัญ ถ้าหัวข้อใดสำคัญอาจไว้ตอนต้นสุด หรือท้ายสุดของเรื่อง ซึ่งก็ได้กล่าวแล้วในบทที่ 3

การประดับความและการขยายความ

การประดับความและการขยายความก็คือ การอธิบายขยายหัวข้อ หรือสาระสำคัญในย่อหน้าแต่ละย่อหน้า ซึ่งอาจทำได้ดังนี้

1. การให้รายละเอียด
2. การให้คำจำกัดความ
3. การให้ตัวอย่าง

1. การให้รายละเอียด

การให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงให้ผู้อ่านทราบข้อปลีกย่อย หรือรายละเอียดเพิ่มเติมขึ้นจากหัวข้อ ดังตัวอย่างจาก เรื่องภาพเขียนสีที่บ้านกุ่มริมฝั่งแม่น้ำโขง ของพรชัย สุจิตต์ ตอนหนึ่งว่า

“ภาพเขียนสีที่มองเห็นชัดว่าเป็นสัตว์ ซึ่งใช้สีแดงเป็นส่วนมากนั้นแบ่งออกได้เป็นสองพวกคือ สัตว์บกและสัตว์น้ำ พวกสัตว์น้ำมีภาพปลาขนาดต่าง ๆ บางตัวมีความยาว 2 เมตรกว่าและผู้เขียนสันนิษฐานว่าปลาตัวใหญ่นี้ คงจะเป็นปลาน้ำจืดซึ่งเป็นปลาขนาดใหญ่มาก และมีอยู่ในแม่น้ำโขง เมื่อในสมัยโบราณคงมีมากแต่ปัจจุบันแทบจะหาดูไม่ได้เลย นี่ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ที่คนวาดภาพสีรูปปลาน้ำจืดคงเคยเห็นและจับปลาน้ำจืดมาจากแม่น้ำโขงแล้วจึงได้เลือกวาดภาพปลาน้ำจืดลงบนผนังหินนี้ไว้ ส่วนปลาตัวเล็ก ๆ ที่วาดไว้ก็คงจะมาจากแม่น้ำโขงเช่นเดียวกัน ในพวกภาพเขียนสีของสัตว์บก สัตว์บกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ ช้าง ซึ่งมีความสูง 2 เมตรกว่าภาพนี้ใช้สีแดง ตัวช้างมีวง ขา 4 ขา หาง แต่หัวมองเห็นไม่ชัด.....”

ลองดูตัวอย่างเพิ่มเติม ดังนี้

“พวกผมจึงหรีด มีลักษณะคล้ายตุ๊กแตนอยู่อย่าง คือ เรามีขาหลังยาวแข็งแรงคู่หนึ่งเพื่อใช้กระโดด หูหรืออวัยวะรับเสียงของเรา เป็นปุ่มเล็ก ๆ บนขาหน้าทั้งสองข้าง ปีกของเราไม่ตั้งเป็นมุมฉากกับลำตัว แต่จะแบนราบและตอนปลายโค้งลงด้านข้างลำตัว พวกเรามักมีสี่ขาหรือ น้ำตาลเข้มมะนาว สำหรับจิ้งหรีดที่เป็นนักสู้ชั้นเยี่ยมด้วยแล้ว จะมีลักษณะเด่นเพิ่มเติมอีกคือเสียงดังกังวาน หัวใหญ่ ขายาว หลังกว้าง เอ้อ...อ้อ...แหม ชักเขินคือหุ่อย่างผมใจละครับ”¹

2. การให้คำจำกัดความ

การให้คำจำกัดความเป็นวิธีการหนึ่งในการขยายความเพื่อให้เนื้อหาสมบูรณ์ และได้ความชัดเจนแจ่มแจ้ง แต่จะต้องพิจารณาว่า คำใด หรือ ข้อความใด ที่ควรให้คำจำกัดความโดยมากก็จะต้องเป็นคำสำคัญที่อยู่ในเรื่องหรือย่อหน้านั้น ดังตัวอย่าง

“นักวิชาการจำนวนมากพยายามจำกัดความหมายของศาสนา เราไม่ต้องการจะทำเช่นนั้น เพียงแต่ต้องการแนวคิดที่ชัดเจนที่สุดเพื่อให้งานทั้งทางทฤษฎีและเชิงประจักษ์ของเราได้ผลดี เราจึงศึกษาศาสนาในฐานะที่เป็นความเป็นจริงอย่างหนึ่งในสังคม มิได้มุ่งในเรื่องความหมายแก่นแท้ หรือลักษณะทางจิตวิทยาหรือปรากฏการณ์วิทยาซึ่งก็ได้หมายความว่า การศึกษาในแนวดังกล่าวไม่มีความสำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าว เราจึงใช้คำจำกัดความของ พี.บูร์ดิเออ ซึ่งบอกว่าศาสนาเป็น “สื่อทางสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง ที่ถูกจัดให้เป็นโครงสร้าง และในเวลาเดียวกันเป็นตัวกำหนดโครงสร้าง ในฐานะที่เป็นเงื่อนไขทำให้เกิดการเห็นพ้องกันในเรื่องความหมาย.....”²

1. รัตนันทน (นามแฝง) เพื่อนธรรมชาติ ไทยวัฒนาพานิช หน้า 81

2. บัณฑกร อ่อนดำ และเสรี พงศ์พิศ (แปล) ศาสนากับสังคมเอเชีย, บริษัทเคล็ดไทยจำกัด หน้า 10

3. การให้ตัวอย่าง

การให้ตัวอย่างขยายข้อความสำคัญหรือขยายหลักเกณฑ์เป็นสิ่งที่ผู้เขียนนิยมใช้กันมาก อาจยกตัวอย่างประกอบเชิงเปรียบเทียบ หรือยกตัวอย่างให้เห็นให้เข้าใจดังเช่น

“ข้อนำสังเกตที่สำคัญ คือการนำเสนอแนวคิดมาร์กซิสม์นั้น เริ่มจากกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับวัชรกรรมเป็นส่วนใหญ่ อาทิ ชุมมวรรณศิลป์ สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตีพิมพ์ “ทองกวาวฉบับฉลาด” ในปี 2516 เสนอแนวคิดปรัชญาวัตถุนิยมของธารงบูรณธรรม และบทกวีของนายภูติ ที่ชื่อ “ชนชั้นใดเขียนกฎหมาย ก็แน่ไซ้ร้เพื่อชนนั้น” มีเนื้อหาที่ขัดถึงความแตกต่างทางชนชั้น.....”¹

เมื่อผู้เขียนนำหัวข้อจากโครงเรื่องมาขยายความเป็นตัวเนื้อเรื่อง ครบถ้วนแล้ว ยังไม่ถือว่าเรื่องนั้นสมบูรณ์ เพราะยังขาดส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือส่วนปิดเรื่องดังจะได้กล่าวต่อไป

การปิดเรื่อง

การปิดเรื่องหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สรุป ย่อหน้าสุดท้าย หรือข้อความท้ายสุดของเรื่อง ก็ควรจะเป็นการปิดเรื่อง บทความ หรือข้อเขียนที่ดี ต้องลงท้ายให้ผู้อ่านสนใจ ทำอย่างไร จึงจะให้ส่วนปิดเรื่องสอดคล้องและเหมาะสมกับส่วนเนื้อเรื่องและส่วนเปิดเรื่อง

จุดมุ่งหมายในการปิดเรื่อง

จุดมุ่งหมายในการปิดเรื่องอาจแตกต่างกันไปพอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อ เน้น ย้ำความคิด หรือสาระสำคัญของเรื่องมาแสดงเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจน และง่ายต่อการสรุปความคิดจากเรื่อง
2. เพื่อฝากความประทับใจในข้อเขียน
3. เพื่อฝากข้อคิด และช่วยให้ผู้อ่านคิดต่อ

ข้อแนะนำในการจบเรื่อง

ไม่ควรจบเรื่องทันทีจะทำให้ห้วนเกินไป แต่ก็ไม่ควรเยิ่นเย้อ การจบเรื่องจะต้องไม่มีการอธิบายหรือยกตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องอีกแล้วและควรเลือกกลวิธีการปิดเรื่องให้เหมาะสมกับประเภทของข้อเขียน

¹ ชัยสิริ สมุทวณิช. วรรณกรรมการเมืองไทย 14 ตุลา 16-6 ตุลา 19. สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ หน้า 47

กลวิธีการปิดเรื่อง

กลวิธีการปิดเรื่องมีหลายวิธี พอสรุปเป็นวิธีใหญ่ ๆ ได้ 4 วิธีคือ

1. ปิดเรื่องแบบสรุปความคิด
2. ปิดเรื่องแบบคำถาม
3. ปิดเรื่องแบบยกภาษิต พังเพย ร้อยกรองหรือคำกล่าวของผู้อื่นมาปิดเรื่อง
4. ปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย

1. ปิดเรื่องแบบสรุปความคิด

การปิดเรื่องแบบนี้ก็คือ ผู้เขียนสรุปความคิดหลักจากเนื้อเรื่องมาเป็นส่วนปิดเรื่อง บทความทางวิชาการหรือตำราอาจใช้วิธีการปิดเรื่องแบบนี้ได้อย่างดี การปิดเรื่องวิธีนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและจดจำสาระสำคัญของเรื่องได้แม่นยำ ตัวอย่างเช่น เรื่องครูที่ดีปิดเรื่องดังนี้

“ครูที่ดีควรเป็นผู้มีคุณธรรม มีเมตตาต่อเด็ก มีความเอื้อเฟื้อต่อคนใกล้เคียง มีความอุตสาหะวิริยะในอาชีพ เพียรหาความรู้อยู่เสมอ”

หรือเรื่องวันแรงงานแห่งชาติ ใช้วิธีการปิดเรื่องแบบสรุปความคิด ดังนี้

“หวังว่าทั้งกรรมกรและนายทุนคงจะหันหน้าเข้าหากัน เพื่อความอยู่รอดของทั้งสองฝ่าย ความเสียสละอดทน ความมีเหตุผลบนความยุติธรรมเท่านั้น ที่จะทำให้โลกนี้อยู่ได้ด้วยความผาสุกตลอดไป”

2. ปิดเรื่องแบบคำถาม

การปิดเรื่องแบบคำถาม คือ การฝากคำถามให้ผู้อ่านคิดต่อ ซึ่งอาจเป็นปัญหาหรือเป็นสิ่งที่ต้องใช้เหตุผลไตร่ตรอง ไม่ใช่เรื่องที่จะจบลงง่าย ๆ ตัวอย่างเช่น เรื่องการป้องกันน้ำท่วมของอ่าวไทย ปิดเรื่องว่า

“จะปล่อยให้อ่าวไทยตายไปต่อหน้าเหมือนทะเลของญี่ปุ่นอย่างนั้นหรือ”

ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไป ดังนี้

“คนสมัยหินกับคนในยุคปัจจุบันนั้น แตกต่างกันในทางจิตใจมากถึงเพียงนั้นทีเดียวหรือ”

3. ปิดเรื่องแบบยกภาษิต พังเพย ร้อยกรองหรือคำกล่าวของผู้อื่นมาปิดเรื่อง

การปิดเรื่องแบบนี้เป็นสิ่งที่ผู้เขียนอาจทำได้ไม่ยากนักโดยหาภาษิต พังเพย ฯลฯ ที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องมาเป็นส่วนในการปิดเรื่อง แต่ถ้การเปิดเรื่องใช้วิธียกภาษิต พังเพย มากแล้ว

เปิดเรื่องแล้ว ไม่ควรปิดเรื่องโดยยกภาษี ฟังเพยมากล่าวปิดเรื่องเพราะจำทำให้เผื่อเกินไป การหยิบยกเอาร้อยกรองมาปิดเรื่องก็ควรคัดมาให้ถูกต้อง และมีความยาวพอเหมาะกับเนื้อเรื่อง ลองพิจารณาตัวอย่างของการปิดเรื่องวิธีนี้

เรื่องความยิ่งใหญ่ของกวี ปิดเรื่องว่า

“กวีเป็นผู้มีความสามารถพิเศษ มีอิทธิพลต่อผู้อ่านสมควรได้รับคำยกย่องโดยทั่วไปดังบทร้อยกรองว่า

“นานาประเทศล้วน	นับถือ
คนที่รู้หนังสือ	แต่งได้
ใครเกลียดอักษรคือ	คนป่า
ใครเยาะกวีไซ้	แน่แท้คนคง”

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ เรื่องความมั่งคั่งกับความสุจริต ปิดเรื่องว่า

“พระพุทธเจ้าเองก็ทรงสั่งสอนสาธุศิษย์ไม่ให้เป็นเศรษฐี และเปเลโตก็ได้สอนไว้ว่า “จะให้คนเป็นมหาเศรษฐีและเป็นคนดีด้วยพร้อม ๆ กันนั้นเป็นไปได้”

4. ปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย

การปิดเรื่องแบบทิ้งท้าย เป็นการปิดเรื่องอย่างฝากความประทับใจ โดยมักมักใช้ถ้อยคำคมคาย กินความลึกซึ้ง แฝงปรัชญาหรือแทรกอารมณ์ขันไว้ เช่น ข้อเขียนของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ในสยามรัฐ หน้า 5 เรื่องหนึ่งปิดว่า

“ความผิดที่ทำไปแล้วต่อผู้อื่นนั้น ผู้อื่นเขาก็กายให้ได้โดยง่าย เพราะการให้อภัยนั้นเป็นการแสดงน้ำใจอันดีของเขาเอง ผู้ผิดต่างหากที่จะอภัยตัวเองไม่ได้ เพราะการให้อภัยตัวเองง่าย ๆ นั้นจะทำให้ทำผิดบ่อยครั้งยิ่งขึ้นไปอีกเท่านั้น”

อีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่องที่ญี่ปุ่นกับดุลการค้าของไทย ปิดเรื่องด้วยวิธีทิ้งท้าย ดังนี้

“พูดถึงช่องโหว่ในทางเทคโนโลยีแล้ว เมืองไทยก็มีแต่เรื่องโหว่เต็มไปหมดเหมือนตะกร้า..ญี่ปุ่นก็เข้าอุดช่องโหว่ในเมืองไทยเรื่อยมาจนบัดนี้ก็ยังไม่จบ ดู ๆ ไปแล้วก็กลุ่มใจไม่ใช่กลุ่มใจแทนญี่ปุ่น เป็นคนไทยสบายกว่าเป็นไหน ๆ มีช่องโหว่ที่ตรงไหนก็มีญี่ปุ่นมาคอยอุดให้คนไทยเกิดมาเป็นขวด ไม่ได้เกิดมาเป็นจุกใครทำไม่”

จากกลวิธีปิดเรื่องทั้ง 4 ประการใหญ่ ๆ นี้ ผู้เขียนสามารถเลือกกลวิธีใดกลวิธีหนึ่ง
นำมาใช้ปิดเรื่องของตนเพื่อความเหมาะสม และเพื่อความสมบูรณ์ในข้อเขียน

สรุปเนื้อหาบทที่ 4

1. การเปิดเรื่องมีกลวิธีเขียน 7 ประเภท การจะเลือกกลวิธีการเปิดเรื่องชนิดใดต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของกลวิธี กับประเภทของเรื่อง และเหมาะสมกับความถนัดของผู้เขียน
2. การดำเนินเรื่องมี 2 วิธี คือ
 - การดำเนินเรื่องแบบนิรภัย (Deduction)
 - การดำเนินเรื่องแบบอุปนัย (Induction)

การดำเนินเรื่องแบบนิรภัย คือ การให้เหตุผลจากหลักฐาน ข้อสรุป กฎเกณฑ์ หรือหัวข้อ แล้วให้คำอธิบายรายละเอียด ขยายความ ส่วนการดำเนินเรื่องแบบอุปนัยนั้นตรงกันข้ามกับการดำเนินเรื่องแบบนิรภัย คือ กล่าวถึงรายละเอียด ตัวอย่าง แล้วจึงสรุป
3. การปิดเรื่องมีจุดมุ่งหมายต่าง ๆ กัน คือ
 - เพื่อฝากความประทับใจในข้อเขียน
 - เพื่อเน้นย้ำความคิดหลัก
 - เพื่อยั่วยุให้ผู้อ่านคิดต่อ

ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายในการปิดเรื่องอย่างไร ก็จะเลือกกลวิธีการปิดเรื่องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น
4. การปิดเรื่องเป็นส่วนท้ายของเรื่องที่จะทำให้ผู้อ่านประทับใจ จดจำสาระหรือได้แง่คิดที่ผู้อ่านจะนำไปคิดต่อ การปิดเรื่องจะทำให้เรื่องจบอย่างสมบูรณ์

กิจกรรมและแบบฝึกหัด บทที่ 4

กิจกรรม

1. ให้นักศึกษาหาตัวอย่างกลวิธีการเปิดเรื่องแบบต่าง ๆ จากข้อเขียนมาสัก 4 วิธี
2. ให้นักศึกษาเขียนเรื่อง 1 เรื่อง จากโครงเรื่องที่นักศึกษาฝึกวางโครงเรื่องในบทที่ 3 โดยใช้หลักการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง ขยายความ และปิดเรื่อง ตามหลักการเขียนในบทที่ 4 นี้
3. ให้นักศึกษาหาตัวอย่างการปิดเรื่องที่สอดคล้องกับหลักการปิดเรื่องทั้ง 4 กลวิธี

แบบฝึกหัด

1. ให้พิจารณาข้อความต่อไปนี้ว่าใช้กลวิธีการเปิดเรื่องแบบใด
 - 1.1 “คำว่า เซียร์เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งหมายถึงการไซโยให้ร้องเพื่อสนับสนุนให้กำลังใจแก่นักกีฬาของฝ่ายตน และขณะเดียวกันก็เป็นการชมขวัญนักกีฬาฝ่ายตรงข้ามด้วย”
 - 1.2 “เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ” คำขวัญนี้เป็นข้อเตือนใจให้เด็กทั้งหลายได้ตระหนักถึงความสำคัญและความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อประเทศชาติ”
2. ข้อความต่อไปนี้เป็นการดำเนินเรื่องแบบใด
“การทำบุญก็เพื่อต้องการความสุขความสบาย การทำบุญไม่จำเป็นต้องเป็นคนมีเงินมีทอง เพราะการทำบุญมีวิธีอยู่ถึง 10 ประการ คือ
 1. การเสียสละ คือ เสียสละทรัพย์สินสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่น
 2. การมีเมตตาปรานีต่อกัน ไม่เบียดเบียนกันและกัน ไม่ทำลายผลประโยชน์ของผู้อื่นด้วยวาจา ด้วยการกระทำ
 3. การภาวนา คือ การทำใจให้สงบไม่ปล่อยให้จิตใจฟุ้งซ่านไปตามอารมณ์ต่าง ๆ...
.....”
3. ข้อความต่อไปนี้เป็นการปิดเรื่องแบบใด
 - 3.1 “ชาวต่างประเทศจำนวนไม่น้อยที่เดินทางไปอินเดียเพื่อต้องการชมปราสาทแห่งนี้ และใครที่ไปอินเดียแล้ว หากพลาดโอกาสไปชมทัชมาฮัล ก็เท่ากับไม่ได้ไปอินเดีย”

3.2 “พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ชื่อว่าเป็นคนไทยคนแรกทีริเริ่ม
การพิมพ์ขึ้นในเมืองไทย”